

Valvira

Henkilöstöön kohdistuvan omavalvonnan haasteet

Mervi Tiri
Ylitarkastaja
9.10.2019
Valvira

Sosiaalihuollon ammattihenkilölaki

- Tuli voimaan 1.3.2016
  - Terveydenhuollon ammattihenkilölaki ollut voimassa jo vuodesta 1995
- Lain tavoitteena on parantaa asiakasturvallisuutta sekä sosiaalihuollon asiakkaan oikeutta laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon
- Sosiaalihuollon ammattihenkilön rekisteröidyttävä Suosikki-rekisteriin
  - Laillistetut: sosiaalityöntekijä, sosionomi, geronomi, kuntoutuksen ohjaaja
  - Nimikesuojatut: lähihoitaja, kodinhoitaja, kehitysvammaistenhoitaja
- Työnantajan kannattaa rekrytoinnin yhteydessä kysyä Valvirasta, onko henkilöllä mahdollisesti rekisterissä merkintöjä
  - Huomautus ja kirjallinen varoitus eivät näy JulkiSuosikissa eikä JulkiTerhikissä
  - Osa työnantajan oma-
valvontaa

Sosiaalihuollon ammattihenkilölaki

- Oli tai ei rekisterissä, työnantajan huolehdittava asiakasturvallisuudesta-> puututtava työntekijöiden epäasialliseen ammattitoimintaan
  - Mm. puhuttelut, varoitus, irtisanominen, sopimuksen purkaminen, hoitoonohjaus
  - Ilmoitus Valviraan tai aluehallintovirastolle, kun kyse sosiaali- ja/tai terveydenhuollon ammattihenkilöstä
  - Rikosilmoitus tarvittaessa poliisille
- Ilmoitus valvontaviranomaiselle tulee usein työnantajalta
- Voidaan antaa lain nojalla seuraamus ammattihenkilölle
  - Huomion kiinnittäminen
  - huomautus, kirjallinen varoitus, ammattioikeuden poistaminen määräajaksi/toistaiseksi/lopullisesti, ammattinimikkeen käytön kieltäminen määräajaksi/toistaiseksi/lopullisesti
    - Merkitään Suosikki-rekisteriin (sekä Terhikkiin)

Valvira

Sosiaalihuollon ammattihenkilölaki

- **Arvioitava asiakasturvallisuuden näkökulmasta**
  - Voiko työntekijä toimia työssään asiakasturvallisuutta vaarantamatta
- **Esimerkitapauksia**
  - **Päihdeongelma** (suurin osa tapauksista näitä)
    - Tullaan humalassa töihin->alkoholiongelma?
    - Anastetaan lääkkeitä työpaikalta->lääkeriippuvuus?
    - Työnantajan hoitoonohjaus ja työtehtävien rajaaminen tarvittaessa tai yksityöskentelyn välttäminen
  - **Mielenterveysongelma**
  - **Anastusrikokset**
    - Rahaa, esineitä
  - **Epäasiallinen kohtelu**
    - Hoidon laiminlyönti, kaltoinkohtelu, asiaton kielenkäyttö
  - **Rikokset**
    - Seksuaalirikokset, pahoinpitely, kavallus, petos
  - **Ammatillinen toiminta**
    - Lääkehoidon osaamattomuus
    - Kirjaamisen osaamattomuus/laiminlyönti
    - Ammattieettisten velvollisuuksien vastainen toiminta

Omavalvonnin lähtökohdat

- ketä varten omavalvontaa tehdään
- **asiakasturvallisuus** – mitä se tarkoittaa?
- johdon ja työntekijöiden yhteistyö ja sitoutuminen
- avoin **keskusteluilmapiiri**
- yhteisesti sovitut käytännöt = palveluprosessit
- miten varmistetaan, että kaikki tietävät ja toimivat sovitusti

Turvallisuuskulttuurityö toiminnan kehittämisenä:

[Http://www.vtt.fi/inf/pdf/tiedotteet/2008/T2456.pdf](http://www.vtt.fi/inf/pdf/tiedotteet/2008/T2456.pdf)

Asiakasturvallisuuden käsite

Eroaa sisällöltään potilasturvallisuuden käsiteestä

Asiakasturvallisuudella tarkoitetaan sitä, että palvelut **järjestetään, tuotetaan ja toteutetaan** siten, että asiakkaan fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen sekä taloudellinen turvallisuus eivät vaarannu.

Käytännössä se tarkoittaa, että sekä organisaatiot että asiakastyötä tekevät työntekijät noudattavat laissa säädettyjä velvoitteita sekä eettisesti kestäviä periaatteita ja toimintakäytäntöjä, joilla asiakasturvallisuus varmistetaan.

Valvira

Omavalvontasuunnitelman laatiminen

Normi-, organisaatio-, **työntekijä-** ja asiakaskeskeinen lähestymistapa

Mitä **asiakaslähtöisemmin ja konkreettisemmin** asiat oli kuvattu, sitä paremmin kertoi omavalvonnan toteutumisesta käytännössä.

Pro Gradu – tutkimus: Niina Kaukonen ja Virva Richter

Valvira

Riskinhallinta – laatu- ja asiakasturvallisuusriskit

Omavalvontasuunnitelmassa on kuvattava ...

- miten toimintayksikön riskinhallinta toteutetaan
- miten tiedot esiin tulleista laatu- ja asiakasturvallisuusriskeistä ja vaaratilanteista käsitellään
- miten ne kirjataan
- miten korjaavat toimenpiteet toteutetaan
- miten muutoksista tiedotetaan henkilökunnalle ja muille yhteistyötahoille

Kohdistetaan kaikkiin palveluprosesseihin

Sosiaalihuollon palvelutehtäväkohtaiset palveluprosessit

https://www.thl.fi/documents/920442/2940835/Sosiaalihuollon_palvelutehtava_kohtaiset_palveluprosessit.pdf/beca67df-b7dd-4db8-bf86-48e19d32523c

Työntekijän ilmoitusvelvollisuus

SHL 48 § : voimaan 1.1.2016

- velvollisuus koskee sekä julkisen että yksityisen työntekijöitä
- asiasta tiedotettava henkilökunnalle
- ilmoitusta koskevat menettelyohjeet omavalvontasuunnitelmaan

Ilmoitus on tehtävä viipymättä toiminnasta vastaavalle

- jos huomaa tai saa tietoonsa epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan sosiaalihuollon toteuttamisessa
- ilmoituksen vastaanottaneen on ilmoitettava asiasta kunnan sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle

Ilmoituksen tekijään ei saa kohdistaa kielteisiä vastatoimia

Toimenpiteet ilmoituksen johdosta

Ilmoituksen vastaanottaneen tulee käynnistää toimet epäkohdan tai epäkohdan uhan poistamiseksi.

Jos epäkohtaa tai sen uhkaa ei korjata viivytyksettä, ilmoittajan on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava asiasta aluehallintovirastolle.

Aluehallintovirasto tai Valvira voi antaa määräyksen epäkohdan poistamiseksi ja päättää lisätoimenpiteistä.

Haasteet:

- Miten voidaan puuttua epäasialliseen käytökseen ja ammattitoimintaan
  - Työnantajan omavalvonnallisin keinoin pyrittävä ensisijaisesti puuttumaan
  - Työntekijöille tulisi olla selkeä ohjeistus siitä, miten toimia havaitessaan epäasiallista toimintaa (SHL 48 § :n ilmoitusvelvollisuus)
  - Hoitoonohjaus
  - Työoikeudelliset menettelyt, kuten varoitusmenettely
  - Anastustapaukset: Miten voidaan taata riittävä valvonta?
    - Videovalvonta esim. lääkehuoneeseen
    - Kotihoito on ongelmallinen ympäristö
  - Rikosilmoitus tarvittaessa poliisille
  - Kun työnantajan toimet eivät riitä ja asiakasturvallisuus vaarantuu, sosiaalihuollon ammattihenkilölaki mahdollistaa Valviralle ja aluehallintovirastoille välineet puuttua rekisteröityneiden ammattihenkilöiden toimintaan
    - Perusoikeuteen puuttumista PL 18 § : Jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.